

UYUSMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas NO: 1980/22

Karar NO: 1980/82

ÖZET : Politik ve ideolojik saikle işle-
nen suçlara ait davaların Askerî Yargı
yerinde görülmesi gerektiğinden 2247
sayılı Yasa'nın 19. maddesi uyarınca yap-
lan başvurunun reddi Hk.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanık : Süleyman Çiçek

O L A Y : 19.1.1979 tarihinde,İdil İlçesi Sulak Köyü İmamı olan sanığın;Saîdi Nursi tarafından yazılmış,laikliğe aykırı düşünceler taşıyan yasaklanmış kitap bulundur-
duğu,bunları isteyen kişilere verdiği,seriat düzenini benimseyip kitaplarda yazılı düşün-
celeri yerinde bulduğu ve bu düşünceleri köy halkı ile sohbetlerinde ve vaazlarında yay-
dığı,kıtanları köy okulunda okuduğu,böylece laikliğe aykırı olarak devletin sosyal,ekono-
mik,politik ve hukuki düzenini dini esas ve inançlara uydurmak amacıyla propoganda yaptı-
ğı ileri sürülüp " Laikliğe aykırı propoganda yapmak " suçunu işlediğinden dolayı Midyat
Cumhuriyet Savcılığı ;15.2.1979 günlü iddianame ile eylemine uyan Türk Ceza Yasası'nın
163/4, 40. ve 36. maddelerine göre cezalandırılması istemiyle Midyat Ağır Ceza Mahkemesi
ne kamu davası açmıştır.

Midyat Ağır Ceza Mahkemesi,mahkemenin yargı çevresinde,Anayasa'nın 124. madde-
sinde sayılan nedenlerini kapsayacak biçimde her türlü durum ve olasılıklara karşı sıkıyö-
netim ilan edildiği.sanığa atılı suçun,sıkıyönetim ilanını gerektiren suçlardan olduğu
gerekçesiyle 5.6.1979 gününde,1979/36-56 sayı ile örevsizlik kararı vermiştir.

Diyarbakır-Hakkari-Mardin-Siirt-Urfa İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî
Mahkemesi;Yurdumuzda uzun süreden beri hiçbir dinsel düşüncenin,Anayasa'nın 124. maddesi
uyarınca sıkıyönetim ilanını gerektirecek derecede önemli boyutlara ulaşmadığı, bir suçun
sıkıyönetim ilanına neden sayılabilmesi için eyleme dönüşmüş yasa dışı hareketlerin var-
lığının gerektiği,sanığın seriatçı bir öreütle ilişkisinin saptanamadığı ve bu gibi örgü-
lerin önemli bir faaliyetlerinin söz konusu olmadığı,bu yönlerden Adlî Yargı veri kararı
nın yerinde olmadığı ve davaya bakmanın bu yargı yerine ait bulunduğu belirtilerek,2247
sayılı Yasa'nın 19. maddesi uyarınca örevli yargı yerinin belirtilmesi için Uyuşmazlık
Mahkemesi'ne başvurulmasına,durumunun Uyuşmazlık Mahkemesi kararı selinceye değin erte-
lenmesine 26.12.1979 günlü,1979/243,(1979/120) sayı ile karar vermiş ve ilgili belge
örneklerini göndermiştir.

Mahkemesi Ceza Bölümü; Başkan Ahmet H. Boyacıoğlu, Üye Fethi Özduration, İsmail Oğuz, Hakkı Müderrisoğlu, Şeref Tolungüç, Servet Tüzün ve Hasan Çelikkale'nin katıldığı 17.3.1980 günlü oturumda, rapörtör Danıştay Yardımcısı M. İlhan Dinç'in düzenlediği rapor ile dosyadaki belgeler ve Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bu davada Adli Yardımın, Askerî Yargıtay Başsavcılığı'nın Askerî Yargı'nın görevli olduğu yolundaki düşünce yazıları olunduktan, oturuma Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Canioğlu ile Askerî Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Turan Dincer in aynı doğrultudaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra cereği görüldüğü düşünülür.

Türk Ceza Yasası'nın 163. maddesinde yazılı suç işlediği ileri sürülen sanığın, anılan suç sıkıyönetim ilanından önce ve sıkıyönetim bölgesi içinde işlediği anlaşılmaktadır.

1402 sayılı Yasa'nın 15. maddesinde sayılan suçlardan; sıkıyönetim ilanına ve faaliyetlerine ilişkin olanları sıkıyönetim bölgesinde işleyenlerin, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde yargılanmaları anılan madde gereğidir.

Öte yandan 1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre sıkıyönetim ilanından önce işlenen bir suçun, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülebilmesi için bu suçun sıkıyönetim ilanını gerektiren suçlardan olması ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı bulunması gerekir.

Anayasa'nın 124., ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevlerini belirleyen 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri karşısında, olay kısmında oluş biçimi açıklanan ve Türk Ceza Kanunu'nun 163/4. maddesine uyan laikliğe aykırı propoganda yapma suçunun Yasa'da ; " Laikliğe aykırı olarak, Devletin içtimai veya iktisadi veya siyasi veya hukuki ~~hukuki~~ temel nizamlarını, kısmen de olsa dini esas ve inançlara uydurmak amacıyla veya siyasi menfaat veya şahsi nüfuz temin ve tesis eylemek maksadıyla dini veya dini hissiyat veya dince mukaddes sayılan seyleri alet ederek her ne suretle olursa olsun propoganda yapma " biçiminde tanımlandığına, bu tanıma göre, suç, Laik Cumhuriyete karşı ve Cumhuriyet rejimi yerine teokratik devlet düzeni getirme amacına yönelik bulunduğu, Anayasa'nın tanıdığı hür demokratik düzeni, temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet eylemlerinin ve anarşik ortamın yaratılmasına kökenini oluşturmaya göre, anılan suç, sıkıyönetim ilanını gerektiren suçlar kapsamında ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve

ortak amaç içerisinde bağlantılı olduğundan bu davanın Askeri Yargı yerinde görülmesi gerekir.

Bu görüşe Hakkı Müderrisoğlu ve Servet Tüzün katılmamışlardır.

Bu nedenlerle Diyarbakır-Hakkari-Mardin-Siirt-Urfa İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin başvurusu reddedilmelidir.

SONUÇ : Anlaşmazlığın, niteliğine göre Sıkıyönetim Askeri Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine, bu nedenle başvurunun reddine, Hakkı Müderrisoğlu ve Servet Tüzün'ün karşı oylarıyla ve oyçokluğuyla 17.3.1980 gününde kesin olarak karar verildi.

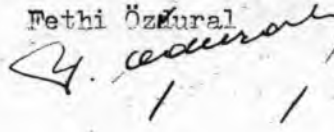
Başkan

Ahmet H. Boyacıoğlu

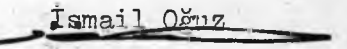
Üye

Fethi Özçural

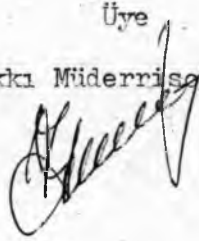
Üye

İsmail Özü

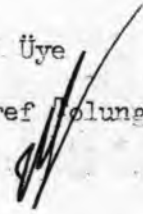
Üye

Hakkı Müderrisoğlu

Üye

Şeref Polungüç

Üye

Servet Tüzün

Üye

Hasan Bekir Kale

Bu kararın Resmi Gazetede
yayınlanması uygundur -
Başkan
Ahmet H. Boyacıoğlu

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas NO: 1980/22

KARŞI OY YAZISI

Sanığa isnat olunan eylemlerinden dolayı yargılanması gereken görevli ve yetkili mahkemenin tayin ve tesbit edilebilmesi için evveleminde Sıkıyönetim Askerî Mahkemeleri'nin görev ve yetkilerini gösteren 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun ilgili maddelerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sıkıyönetim Askerî Mahkemeleri'nin görev ve yetkileri 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 13,14 ve 15. maddeleri ile tedvin edilmiştir. Sanığa isnat olunan suçlar sıkıyönetim ilânından evvel işlenmiş olduğuna ve sıkıyönetim ilânından evvel işlenen suçlara, sıkıyönetim askerî mahkemelerinde bakılması esas ve usulü aynı kanununun 13. maddesinde belirtildiğine ve sıkıyönetim ilânını gerektiren hollere bağlı eylemler başlığını taşıyan bu madde de aynen, " Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçları, sıkıyönetim ilânından evvel işlemiş olanlarla, sıkıyönetim askerî mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi sıkıyönetim askerî mahkemelerinde bakılır " denildiğine nazaran, sıkıyönetim askerî mahkemelerinin sıkıyönetim ilânından evvel işlenen suçlara bakabilmesi için dava konusu eylemin sıkıyönetim ilânına sebep olan suç veya isnat olunan eylemin " Sıkıyönetim askerî mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş bulunması şeklinde iki esas kabul edilmiş olmaktadır.

Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar ile 13. maddede yer alan irtibat deyiminin hukuki durumlarının neden ibaret olduğunun tayin ve tesbiti için;

a) Sıkıyönetim ilân sebeplerini gösteren 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 124. maddesinin,

b) Bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onaylanmasına ilişkin T.B.M.M.'nin kararı mündereceatının incelenmesine lüzum ve zaruret vardır.

a) 334 sayılı T.C. Anayasası'nın 124. maddesinde sıkıyönetim ilân sebepleri olarak;

1- Savaş hali, 2- Savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi, 3- Ayaklanma olması, 4- Vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösteren 5- Ülkenin ve Millet'in bölünmezliğini içten ve dıştan tehlikeye düşüren, 6- Anayasa'nın tanıdığı hürdemokratik düzeni ortadan kaldırmaya yönelik, 7- Temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketleri hakkında kesin belirtilerin meydana

Esas NO: 1980/22

çıkması gibi haller gösterilmiştir.

b) Bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi 24.4.1979 sayılı Bakanlar Kurulu kararnamesinde ise, " Anayasa'nın 124. maddesinde öngörülen hertürlü durum ve olasılıklara karşı, 26.4.1979 tarihinden geçerli olmak üzere, sıkıyönetimin yeniden iki ay süre ile uzatılması isteminde bulunulması" kararlaştırılmış işbu Bakanlar Kurulu istemi T.B.M.M.nin 25.4.1979 tarih ve 7. birleşiminde onaylanmıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar, bazı illerde ilân edilmiş bulunan Sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onaylanmasına ilişkin T.B.M.Meclisinin kararı kararı mündereceatı ve Anayasa'nın 124. maddesi ve sanığa isnat olunan fiiller nazarı itibare alımlık suretiyle değerlendirildikte; Anayasa'nın 66. maddesi fereğince T.B.M.Meclisi'nce savaş hali ilânına karar verilmediği sürece tetkik konusu olan sıkıyönetim ilânına dair Kararnamede olduğu gibi "Anayasa'nın 124. maddesinde öngörülen hertürlü durum ve olasılıklara karşı Sıkıyönetim ilânının " kararlaştırılmış olduğu belirtilmiş olsa dahi; işbu sıkıyönetim ilân kararının Anayasa'nın 124. maddesinde gösterilen sıkıyönetim ilân sebeplerinden " savaş hali " ni kapsadığının düşünülmesi bahis konusu olamayacağına göre; sözü edilen bu hali dışında kalan ve Anayasa'nın 124. maddesinde yer alan ve yukarıda sayılan eylemlerin, sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar ve sıkıyönetim askerî mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatı bulunan suçların ise murtabut suç olarak kabul edilmesi gerekir. Kanun koyucu işbu maddeyi kabul ederken bu mahkemelerin belirli ve sınırlı belirli ve sınırlı nitelikteki suçlara bakabileceği esasını öngörmüştür. Anayasa'nın 124. maddesinde yer alan ve sıkıyönetim ilân sebepleri olarak gösterilen suçlar dışında kalan eylemlere, sıkıyönetim askerî mahkemelerince bakılması, sözü edilen mahkemelerin " Ceza etkinliğini artırmak için gizli yargılamayı sağlamak " şeklindeki kuruluş gayeleri ile bağdaşmaz. Bu mahkemelerin bakacağı suçların çeşidi ve sayısı arttırıldığında " sürat " hususunda aynı mrande olumsuz etkilenen bahis konusu olacağına ve dava konusu olay da ise;

Sanığa isnat olunan eylemin, olay tarihi olan 19.1.1979 günü idil İlçesi Sulak Köyü Camii imamı olan sanığın Saidi Nursi tarafından yazılmış, Laikliğe aykırı düşünceler taşıyan yasaklanmış kitapları bulunduğ^{udu}, bunları köy okulunda okuyup ahlatığı, şeriat düzenini benimsediği, kitapları isteyen kişilere verip, bunlarda yazılı düşünceleri yerinde bulduğunu, köy halkı ile yaptığı sohbetlerinde ve yazılarında bu düşünceleri yaydığı iddiası ile sanık hakkında T.C.K.nunun 163/4. maddesini ihlâl suçundan dolayı

kamu davası açıldığına ve dava konusu fiilin işbu mahiyeti ile şiddete başvurularak işlenmiş olduğu sözkonusu edilemeyeceği ve Anayasa'nın 124. maddesinde " sıkıyönetim ilân sebepleri " olarak gösterilen bütün haller için sarahaten " yaygın şiddet hareketlerine " dönüşmüş olmaları şati arandığına, tetkik konusu olayda olduğu gibi şiddete dönüşük olmayan eylemlerin 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 13. maddesi 1. Cümlesinde yazılı " sıkıyönetim ilânına sebep olan suç olarak kabul edilemeyeceği ve ayrıca sözkonusu fiilin, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla unumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş olduğunu zahire çıkaran dava dosyasında herhangi bir delil bulunmadığına ve bu durum muvacehesinde de aynı maddenin 2. cümlesinde yer alan " unumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olması " koşulu da gerçekleşmediği ve yukarıda açıklanan koşulların gerçekleşmemesi halinde, sırf suçun sadece kanuni unsurları nazarı itibare alınarak ve bu nedenle herkesin sıkıyönetim halleri dışında olağan hallerde işleyebileceği bir suçta bakmakla olayı nitelik ve işleniş şekline bakılmaksızın ve bu hususlar değerlendirilmeden sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevli olduğunu kabul ", 1402 sayılı sıkıyönetim Kanunu'nun 13. maddesi 1. cümlesinde yer alan " irtibatlı " ve 15. maddenin 1. fıkrasında açıklanan " Sıkıyönetim ilânına ve faaliyetine ilişkin " elma koşullarının, ne nitelik ne nicebikte olursa olsun bütün suçlar için mevcut olup olmadığının araştırılması gerektiği şeklindeki kural ile bağdaşmayacağı gibi Anayasa'nın Kanuni Yargı başlığını taşıyan 32. maddesindeki " Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz " şeklindeki ve sanıklar için " Teminat " şartı olarak öngörülen görev kuralının uygulanmaması gibi çelişik bir durumun meydana gelmesini sağlayacağı ve netice itibarıyla işbu nedenlerle olay mahalli itibarıyla Sıkıyönetim ilânından önce 19.1.1979 tarihinde ikâ edildiği iddia olunan dava konusu fiile Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinde bakılamıyacağı düşünceleriyle çoğunluk görüşüne karşıyız.

Üye

Hakkı Müderrisoğlu

Üye

Servet Tüzün

